

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Mvndvs Et Mvndi Partes, Divinæ Bonitatis Ac Ivstitiæ
Præcones**

Stengel, Georg

Ingolstadt, 1645

§. 12. Terræ fertilitas.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-52365](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-52365)

Videas enim, in patentissimis campis, colles in altum surgere; inter montes autem medios, loca prona & plana maris sinus forma sua referre. Sed & ipsos montes, in hominum usus & utilitatem rerum; Conditor distribuit: quos dum vallium precipitijs discrevit, hibernis & nivalibus aquis meatus struxit, vel alneos; tum hominibus quoque, in iniquis & asperis locis, faciles viarum semitas extendit. Præterea montes quidem fabricarum arti materiam exhibent; campi verò montium cultoribus frumenti copiam & usum retribunt. Sed & situs ille varius non alit modo, verum etiam intuentium oculos, mirifice delectat. Quæ enim unam & eandem formam habent, mox satietatem sui pariunt. Dic ergo mihi, quisnam sit, qui hæc tam pulchrè disposuit? qui tantis facultatibus hæc instruxit, ut tot annorum evolutions thesaurum hunc non potuerint consumere? quis item ille sit, qui ea, quæ in rerum natura sunt, firma & immota conseruat?

§. XII.

Terra fertilitas.

Amœnitatem hanc terræ multò faciliorem eius fertilitas & frugifera beneficentia. Nam quia pecora nobis, pecoribus

ribus gramina seruiunt, natura eã herbescente viriditate elegantissimè vestit; viroremq; istum mira florum, pomorum, cerarum, aliorumq; fructuum varietate aspergit, vt veluti Phrygio opere distincta, aut picturato peristromate decorata videatur. Sic nihil nobis in terra deest, dum illa liberaliter venusta, & pariter venustè est liberalis: vt huic vni rerum natura partium, propter *Plin. lib. 2. cap. 63.* eximia merita, cognomè indiderimus matris venerationis, Plinio teste. Omnia ad hanc concurrunt fertilitatem. Nam & aqua, quæ pisces mortalibus suppeditant, terram reddunt irrigatione fecundam: & diuitias, ornatumq; maximum largiuntur. Vnde enim lapidum gemmarumq; fulgor, & inter rapidorum cursum torrentium aurum arenas interfluens, nisi ex aquis? vt, in Tago, Pactolo, Hermo, hodieque India noua fluentis, atque ora Piscaria, reperire est. Ibi etiã conchæ, quæ margaritas pariunt, & purpuram fundunt: ibi vniones & lapilli totis censibus & patrimonijs æstimati. Nec ibi tantum opes, sed in ipsis terræ visceribus, intra asperas rupes & saxa, ferrum, æs, argentum, aurum, & omnis generis metalla, mineraliãque

Iob. 28. 1. gignuntur. Vnde meritò ille ait: *Habet ar-*
gentum venarum suarum principia: & aurum
locus est, in quo conflatur. Ferrum de terra
tollitur: & lapis solutus calore in aes vertitur.
 In siluis quoque non auium duntaxat con-
 centus dissonus aures mulcet, sed lepu-
 culorum, ceruorum, aprorum, aliorumq;
 animalium incredibilis varietas iuxta, &
 copia hominibus alendis & oblectandis est
 à DEO collocata. Atque vt nomine ab vno
 terra omnis discatur, apponam, quæ Xe-
 nophon de terra Attica pronūciauit, cuius
 Xenophon. lib. de ratio- nib. redi- tuum. regionis scribit, talem esse naturam, quæ
 maximam prouentuum vim suppeditare pos-
 sit. *Anni tempora, ait, hinc admodum esse mi-*
tia; fructus ipsi, qui proueniunt, testantur.
Etenim quæ alibi ne pullulare quidem possent,
hinc fructus suos proferunt. Atque vt solus
ipsum, ita etiam mare, quod regionem ambit,
omnium rerum feracissimum est. Quia etiam
quæcunque bona diu, singulis anni temporibus
suppeditant, ea bona hinc & tempestiuè admo-
dum incipiunt, & tardissimè deficiunt. Ne-
que tantum potior est ijs, quæ in annos sin-
gulos & florent, & senescunt: sed habet & hæc
regio perpetua quadam bona. Nam saxi nationis
perennis est, in ea copia, de quo fama pulcher-
rima

rima, pulcherrima ara, signa deorum maxime
decora sunt: quod quidem saxum complures
& Graci, & Barbari desiderant. Præterea so-
lum quoddam est, quod aratum non ferres
fructum: at si fodiatur, multo plures alit,
quàm si frumenti ferax esset. Etenim divino
quodam munere haud dubie, sub eo est ar-
gentum.

§. XIII.

Eiusdem terra, statim postquam ab initio
creata est, quanta, & unde fuerit
fertilitas?

Atticam atque Athenas suas ita lau-
davit Xenophon. Nimis contracta laus
est, quæ in vnum mundi angulum com-
pingitur: in vniuersa terra, admirabile est **Psal. 8. 2:**
nomen Domini. Etsi enim non omnis fert
omnia tellus, & partim ob varietatem, par-
tim ob humanam inducendam, ex mercium
permutatione, societatem, alia alibi nas-
cuntur; tamen ubiq; aliquid crescit, quod
profit, immo & quod pulchrum sit. Hinc
jure, vt litteratus ille Iudæus scripsit, **Ma- Phil. in**
ter terra esse videtur. Quapropter & priscis **Cosmo-**
illis placuit, vt vocaretur $\delta\eta\mu\tau\eta\varsigma$, composito è **pocia.**
matre & terra nomine. Non enim terra mu-
lierem (vt dixit Plato) sed mulier terram